

УДК 159.922.72: [37.091.12:36–051]

Мельничук Оксана Борисівна

кандидат психологічних наук, доцент,
завідувач кафедри галузевої психології та психології управління
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
oxanamelnichuk@ukr.net
ORCID ID 0000–0001–8777–5914

**ЗАГАЛЬНІ РОЗУМОВІ ЗДІБНОСТІ В СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНОГО
ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ**

У статті проаналізовано зміст та особливості прояву загальних розумових здібностей як передумови становлення професійного інтелекту майбутніх фахівців соціальної сфери. Розкрито роль загальних розумових здібностей у процесі становлення професійного інтелекту та реалізації професійної діяльності фахівців соціальної сфери. Досліджено особливості прояву показників загальних розумових здібностей у студентів — майбутніх фахівців соціальної сфери. Експериментально зафіксовано домінування середніх рівнів вираженості показників загального розумового рівня та деяких парціальних інтелектуальних функцій впродовж навчання у ВНЗ. Визначено психологічні засади розвитку загальних розумових здібностей майбутніх фахівців соціальної сфери в процесі професійної підготовки.

Ключові слова: загальні розумові здібності, інтелект, інтелектуальні функції, професійний інтелект, професійний інтелект майбутніх фахівців соціальної сфери, умови становлення професійного інтелекту майбутніх фахівців соціальної сфери.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення, що визначається соціокультурними та економічними трансформаціями, особливої ваги набуває пошук оптимальних шляхів професійної підготовки майбутніх фахівців в різних сферах професійної діяльності. Актуальною проблемою сучасної професійної освіти майбутніх фахівців соціальної сфери є прагматична спрямованість їх професійної підготовки, що детермінована специфікою майбутньої професії. Для сучасного фахівця соціальної сфери важливими є високий професіоналізм та професійна компетентність, що забезпечуватимуть в майбутньому його конкурентоздатність, професійну адаптацію та професійну мобільність, позаяк ускладнення суспільного життя громадян та завдання соціальної допомоги різним кризовим категоріям населення потребують прогресивних та мобільних підходів у підготовці сучасних фахівців соціальної сфери.

Актуальні питання професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери вимагають визначення новітніх перспектив розвитку системи професійної освіти таких фахівців. Успішність професійної підготовки та ефективність професійної діяльності майбутніх фахівців соціальної сфери значною мірою визначається індивідуально-психологічними якостями студентів, особливостями їх інтелектуальної та особистісної сфери. Серед ба-

гатовчених проблем професійної підготовки майбутніх фахівців такого профілю виділяють проблему становлення професійного інтелекту.

Вимоги до професійного інтелекту майбутніх фахівців соціальної сфери ґрунтуються на визначенні специфіки їх професійної діяльності, яка полягає в наданні соціальної та психосоціальної допомоги різним соціальним категоріям клієнтів, допомоги людям, які опинилися у непростих життєвих ситуаціях, пробудження у них життєвих сил, включення їх, наскільки можливо, у контекст життєдіяльності сім'ї, соціальної спільноти, суспільства. В Україні клієнтами чи потенційними клієнтами соціальної роботи найчастіше вважають представників вразливих (пригнічених) верств, груп населення («груп ризику»), тобто індивідів та групи, що зазнають чи мають ризик зазнати негативних впливів соціальних, економічних, екологічних чинників або захворіти. Розв'язання таких специфічних завдань соціальної сфери потребують від майбутніх фахівців в цій галузі високого розвитку як загальних, так і спеціальних розумових здібностей, сформованості професійно значущих інтелектуально-особистісних якостей та індивідуального інтелектуального стилю, інтелектуальної культури та продуктивності тощо.

Проблематика психологічного забезпечення професійної підготовки фахівців соціальної сфери висвітлюється в наукових працях сучасних українських психологів та педагогів — О. Бондарчук, А. Грись, Л. Карамушки, Н. Кривоконь, П. Криворучко, С. Максименка, В. Семиченко, В. Третяченко, Ю. Швалба та ін., питання становлення інтелекту в умовах освіти знайшли своє відображення в наукових працях Ж. Барон, Е. Джей, Д. Перкінс, Г. Саломон, С. Тішман, та ін. Втім аналіз наукової літератури показав, що безпосередньо дослідження загальних розумових здібностей та прояву дискретних інтелектуальних функцій майбутніх фахівців соціальної сфери не здійснювалося.

Ми визначаємо загальні розумові здібності (інтелект) підґрунтям становлення професійного інтелекту майбутніх фахівців соціальної сфери, розглядаємо їх як потенціал інтелектуальних функцій, що забезпечуватиме ефективне професійне навчання в результаті вирішення навчально-професійних завдань та формування специфічних професійних компетенцій.

Таким чином, соціальна значущість проблеми, необхідність подальшого розширення теоретичних та прикладних досліджень особливостей професійної підготовки фахівців соціальної сфери і обумовили вибір теми нашого дослідження: «Загальні розумові здібності в структурі професійного інтелекту майбутніх фахівців соціальної сфери». *Об'єкт дослідження* — професійний інтелект майбутніх фахівців соціальної сфери. *Предмет дослідження* — загальні розумові здібності як система детермінант процесу становлення професійного інтелекту майбутніх фахівців соціальної сфери. *Мета дослідження* — дослідити особливості прояву загальних розумових здібностей (інтелектуальних функцій) майбутніх фахівців соціальної сфери як детермінант становлення їх професійного інтелекту та ефективного здійснення ними в подальшому професійної діяльності. *Завдання дослідження*: 1. Розкрити особливості та роль загальних розумових здібностей у

процесі становлення професійного інтелекту майбутніх фахівців соціальної сфери. 2. Визначити рівні вираженості показників загальних розумових здібностей у фахівців соціальної сфери як детермінанти становлення їх професійного інтелекту та ефективності професійної діяльності в майбутньому. 3. Визначити психологічні засади розвитку загальних розумових здібностей майбутніх фахівців соціальної сфери як детермінанти становлення їх професійного інтелекту та умови професійної готовності до здійснення ними ефективної професійної діяльності.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є розкриття особливостей прояву загальних розумових здібностей особистості як системи інтелектуальних функцій, що опосередковують основні тенденції становлення професійного інтелекту майбутніх фахівців соціальної сфери.

Результати дослідження. Категорія «загальні розумові здібності» особистості (інтелект) в сучасних психологічних дослідженнях аналізується в контексті розумової здатності як здібності до пізнання, що забезпечує успішність навчання і визначає ефективність будь-якої діяльності та проявляється в якості, швидкості й точності вирішення розумових задач, темпі й успішності навчання, продуктивності діяльності й рівні соціальної адаптованості. Загальні розумові здібності забезпечують можливість успішного навчання, позаяк спираються на розвинені якості пізнавальних процесів — сприймання, пам'яті, мислення, уваги, уяви та ін.

Аналіз теоретичних та експериментальних засад психології загальних розумових здібностей показує спорідненість цієї категорії з феноменологією інтелекту. Поняття «інтелект» в сучасній психології тлумачать як загальну розумову здатність до виконання певного виду діяльності, систему пізнавальних здібностей індивіда, що проявляється в різних якостях розуму — загальна обізнаність, гнучкість мислення, швидкість мислення, критичність мислення, здатність до пошуку та відтворення закономірностей тощо.

В сучасних психологічних дослідженнях виділяють декілька підходів до трактування природи інтелекту як психічної реальності [5]: феноменологічний підхід (інтелект розглядається як особлива форма змісту свідомості); генетичний підхід (інтелект аналізується з позицій адаптації до складного середовища); соціокультурний підхід (інтелект вивчається з позицій процесу соціалізації та впливу культури в цілому); процесуально-діяльнісний підхід (інтелект тлумачиться як особлива форма людської діяльності); освітній підхід (інтелект інтерпретується як продукт цілеспрямованого навчання); інформаційний підхід (інтелект інтерпретується як сукупність процесів переробки інформації); функціонально-рівневий підхід (інтелект описується як система різнорівневих пізнавальних процесів); регуляційний підхід (інтелект визначається з позицій здатності до саморегуляції психічної активності).

В ряді психологічних досліджень показано, що загальні розумові здібності є основою успішності різних видів діяльності. Так, зокрема, в дослідженнях В. Дружиніна розкрито роль когнітивних здібностей як детермінант успішності діяльності. Вчений розробив модель «інтелектуального

діапазону» професійної діяльності, де верхня межа визначається індивідуальними особливостями загальних розумових здібностей (інтелекту) особистості, а нижня задається вимогами діяльності. Тому якщо коефіцієнт інтелекту нижче певного показника, то індивід не здатний ефективно виконувати певну діяльність [2].

В теорії «порогу інтелекту» Д. Перкінса показано, що успішне виконання професійної діяльності обумовлене наявністю необхідного та достатнього рівня інтелекту, що відповідає змісту конкретної професії. За умови інтелекту нижче оптимального рівня індивід не здатний успішно виконувати цю професійну діяльність [4].

В роботах українських вчених Н. Чепелевої та В. Панка загальний інтелект визначено умовою успішної професійної діяльності. Зокрема, вчені зауважують, що психологи з показниками інтелекту нижче середнього рівня зазнають значних труднощів в реалізації професійної діяльності, особливо в консультативній роботі. Інтелект, загальні розумові здібності є тим базисом, що забезпечує здатність до аналізу, пошуку шляхів розв'язання проблеми тощо [3].

Загальні розумові здібності визначають можливості перебігу пізнавальної діяльності та інтелектуальний напрям діяльності, вони є передумовою швидкого засвоєння нових знань та ефективного використання їх в практичній діяльності, зокрема в професійній.

Професійна діяльність фахівців соціальної сфери, зокрема, ґрунтується на професійно значущих інтелектуально-особистісних якостях, що включають високу спостережливість, здатність до ефективного сприймання інформації, специфіку професійного аналізу та осмислення, швидкого встановлення зв'язку між подіями та їх наслідками, логічного міркування, розуміння соціальних проблем суспільства та оволодіння навичками спілкування з різними категоріями клієнтів, здатність застосовувати знання у повсякденних ситуаціях професійної взаємодії з різними клієнтами, здатність вільно висловлювати свою думку, оригінально мислити та знаходити нестандартні рішення тощо та, в кінцевому рахунку, забезпеченні ефективною соціальною та психосоціальною допомогою. Загальні розумові здібності виступають передумовами, підґрунтям становлення професійного інтелекту майбутніх фахівців соціальної сфери. Професійний інтелект проходить своє становлення в процесі інтелектуальної діяльності, що визначається засвоєнням специфічних професійних знань, навичок та умінь, розумовою переробкою та класифікацією професійного досвіду та формування професійно-значущих інтелектуальних якостей.

В даній роботі ми зосередимося на аналізі прояву загальних розумових здібностей майбутніх фахівців соціальної сфери. В пілотажному дослідженні приймали участь 108 студентів перших–п'ятих курсів спеціальностей «Соціальна робота» та «Соціальна допомога» Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. До завдань дослідження входило визначення особливостей прояву показників загальних розумових здібностей (інтелекту) у майбутніх фахівців соціальної сфери як передумови становлення їх професійного інтелекту та ефективності майбутньої професій-

ної діяльності. В процесі дослідження нами було використано методику КОТ «Короткий орієнтувальний, відбірковий тест» (В. Бузін, Е. Вандерлік) [1], що дозволило нам проаналізувати як загальний рівень розумових здібностей (IQ), так і особливості прояву деяких дискретних інтелектуальних функцій (здібність до аналізу та узагальнення інформації, гнучкість мисленневих процесів, емоційні компоненти мислення та ін.).

Результати дослідження загальних розумових здібностей майбутніх фахівців соціальної сфери подані в таблиці 1.

Таблиця 1

Описова статистика за шкалами тесту КОТ (IQ)

Шкали тесту		Показники описової статистики					
		1 курс	2 курс	3 курс	4 курс	5 курс	
Рівень загальних розумових здібностей		Min	20	14	16	14	16
		Max (≥ 30)	31	39	32	25	36
		M	24	26	24,5	19,6	24
		σ	3,5	6,7	4,8	4,1	6,5
Гуманітарна освіченість, загальний рівень обізнаності		Min	2	2	2	3	2
		Max (14)	9	8	9	9	9
		M	5,3	5,6	5,7	5,8	6
		σ	2	1,9	2	1,8	2
Освіченість у сфері точних наук		Min	1	1	1	1	2
		Max (9)	4	5	4	4	4
		M	2,9	3,4	3	3	3,2
		σ	0,9	1,1	1	1,1	0,8
Дискретні інтелектуальні функції	Здібність до аналізу та узагальнення інформації	Min	9	7	6	8	7
		Max (22)	18	18	15	14	19
		M	13,1	12,5	10,2	11,2	12,5
		σ	3,1	3	2,9	1,9	3,4
	Гнучкість мисленневих процесів	Min	1	3	2	1	1
		Max (6)	5	6	4	5	6
		M	3,2	4,3	4,3	2,8	3,7
		σ	1,3	0,9	1,1	1,5	1,6
	Відсутність емоційної деструкції	Min	0	0	0	0	0
		Max (14)	5	5	6	4	4
		M	2,4	2,3	2,8	0,8	1,7
		σ	1,8	1,7	1,7	1,5	1,6

Як видно з табл. 1, рівень загальних розумових здібностей (IQ) у досліджуваній вибірці в цілому відповідає середнім показникам. Так, для студентів першого курсу $M=24$, для студентів другого курсу $M=26$, третього — $M=24,5$, четвертого — $M=19,6$ та п'ятого — $M=24$. Така динаміка показників загальних розумових здібностей (зростання та спадання в певні роки навчання) обумовлена, на нашу думку, специфікою навчальних завдань, що виконують студенти впродовж навчання у вузі. Так, перші два курси вузівського навчання в основному передбачають загальноосвітню підготовку, що значною мірою передбачає виконання завдань системи класичної освіти, тоді як на середніх та старших курсах навчання набуває виражених ознак професійної підготовки, що передбачає оперування спеціальними

професійними знаннями, якими студенти володіють ще досить обмежено, це, в свою чергу, негативно впливає на розвиток загального інтелекту.

Разом з тим результати дослідження свідчать про досить виражену тенденцію до домінування гуманітарної освіченості в порівнянні з освіченістю в сфері точних наук (відповідно, 1 курс $M=5,3$; 2 курс $M=5,6$; 3 курс $M=5,7$; 4 курс $M=5,8$, 5 курс $M=6$), що, на наш погляд, визначає досить гарний потенціал до розвитку професійного інтелекту досліджуваних респондентів, позаяк це відповідає змісту і специфіці їх професійної діяльності, яка спрямована на вияв та ефективне вирішення соціальних проблем, які виникають у конкретної людини, групи людей чи в суспільстві в цілому. Тому саме гуманітарна освіченість є базовою для ефективного вирішення майбутніх професійних завдань в цій сфері.

Вираженість показників здібності до аналізу та узагальнення інформації відповідає середнім рівням (відповідно, 1 курс $M=13,1$; 2 курс $M=12,5$; 3 курс $M=10,2$; 4 курс $M=11,2$ та 5 курс $M=12,5$), що також можна визначати як сприятливу тенденцію до становлення професійного інтелекту досліджуваної вибірки, позаяк їх майбутня професійна діяльність передбачає постійний аналіз змісту конкретних ситуацій, узагальнення альтернатив їх розв'язання та пошук шляхів їх успішного вирішення для забезпечення ефективною допомогою в соціальній сфері.

Показники гнучкості мисленневих процесів зафіксовані нами також в межах середніх рівнів вираженості (відповідно, 1 курс $M=3,2$; 2 курс $M=4,3$; 3 курс $M=4,3$; 4 курс $M=2,8$ та 5 курс $M=3,7$), що свідчить про необхідний рівень здатності до професійної мобільності як значущої характеристики професійного інтелекту респондентів.

Зафіксовані нами показники відсутності емоційної деструкції (відповідно, 1 курс $M=2,4$; 2 курс $M=2,3$; 3 курс $M=2,8$; 4 курс $M=0,8$ та 5 курс $M=1,7$) відображають низькі рівні та вказують на значний вплив емоційних компонентів на розумову діяльність. Така тенденція прояву даної інтелектуальної функції, на нашу думку, утруднюватиме становлення професійного інтелекту майбутніх фахівців соціальної сфери, позаяк їх професійна діяльність досить часто пов'язана із складними емоційними ситуаціями професійної взаємодії з різними кризовими категоріями клієнтів. Тому важливо, щоб фахівець, проявляючи гуманістичну емоційну спрямованість (емпатію, альтруїзм, толерантність тощо), зберігав «холодний» розум, проявляв витримку та стриманість, демонстрував здатність критично та об'єктивно мислити, самостійно та відповідально підходити до вирішення конкретних практичних запитів клієнтів.

Отже, в цілому, наведені вище експериментальні дані засвідчують середні та низькі рівні вираженості показників загальних розумових здібностей та деяких окремих інтелектуальних функцій майбутніх фахівців соціальної сфери, які в сукупності своїх проявів є передумовою становлення професійного інтелекту в період навчання у вузі, а це, вочевидь, в подальшому може провокувати низьку ефективність професійної діяльності.

Оптимізація моделі становлення професійного інтелекту майбутніх фахівців соціальної сфери має враховувати особливості розвитку їх базових

розумових здібностей. Професійні завдання соціальної сфери потребують значного інтелектуального потенціалу фахівців в цій галузі. Відповідно, оптимальні рівні сформованості загальних розумових здібностей, на наш погляд, забезпечують необхідні умови становлення професійного інтелекту, виступають його основою та забезпечують професійну компетентність в майбутньому. Задля розвитку загальних розумових здібностей як основи професійного інтелекту майбутніх фахівців соціальної сфери в процесі вузівської підготовки важливим є створення спеціальних дидактичних умов, які забезпечать не лише просте набуття та поглиблення професійних знань, а через систему учбово-професійних завдань всебічно розвиватимуть інтелектуальні функції аналізу, узагальнення, гнучкості мислення, здатності до концентрації та розподілу уваги, швидкості та точності сприймання, критичності та самостійності мислення, здатності відволікатися від емоційного впливу, вибору оптимальної стратегії пошуку рішення проблемної ситуації, а також сприятимуть прояву належної освіченості та обізнаності в гуманітарній сфері, розвитку вербального інтелекту та грамотного мовлення тощо.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. 1. В умовах сьогодення актуальним є забезпечення професійної підготовки компетентних високоінтелектуальних фахівців, що здатні успішно реалізувати професійні завдання в різних сферах. Однією із важливих проблем підготовки сучасних фахівців соціальної сфери є проблема становлення професійного інтелекту, що забезпечить ефективно та адекватно сучасним вимогам цієї галузі вирішення професійних завдань. 2. Загальні розумові здібності особистості визначають здатність до пізнання та вирішення проблем, забезпечують успішність адаптації в складних умовах середовища. Загальні розумові здібності лежать в основі інших здібностей. Загальні розумові здібності майбутніх фахівців соціальної сфери є базисом (основою) розвитку професійного інтелекту в період професійного навчання. 3. Експериментальне дослідження загальних розумових здібностей майбутніх фахівців соціальної сфери показало домінування середніх рівнів вираженості показників загальних розумових здібностей, а для деяких окремих інтелектуальних функцій — низького рівня. Така ситуація неминуче утруднюватиме професійне становлення та формування професійної компетентності в процесі підготовки у ВНЗ, а в майбутньому негативно впливатиме на ефективність професійної діяльності. 4. Результати емпіричного дослідження вказують на необхідність забезпечення в процесі підготовки у ВНЗ фахівців такого профілю спеціальних дидактичних умов, які забезпечать не лише просте набуття та поглиблення професійних знань, а через систему учбово-професійних завдань всебічно розвиватимуть загальні розумові здібності, які є основою професійного інтелекту. 5. Проведене дослідження торкається лише окремих аспектів проблеми становлення професійного інтелекту майбутніх фахівців соціальної сфери. Визначення засад та засобів розвитку загальних розумових здібностей як основи становлення професійного інтелекту майбутніх фахівців соціальної сфери, а також перевірка їх дієвості визначають перспективи подальшої наукової розробки та вивчення означеної проблеми.

Список використаних джерел та літератури

1. Бузин В. Н. Краткий ориентировочный тест // Практикум по психодиагностике. Конкретные психодиагностические методики. — М.: МГУ, 1989. — С.112–126.
2. Дружинин В. Н. Когнитивные способности / В. Н. Дружинин. — М.: ПЕР СЭ; СПб: Иматон, 2001. — 224 с.
3. Основи практичної психології / В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін.: Підручник. — Вид. 2-ге стереотип. — К.: Либідь, 2001. — 536 с.
4. Перкинс Д. Н. Творческая одаренность как психологическое понятие // Общественные науки за рубежом. Р. Ж. Сер. Науковедение. — 1988. — № 4. — С. 88–92.
5. Холодная М. А. Психология интеллекта. Парадоксы исследования / М. А. Холодная. — 2-е изд., перераб. и доп. — СПб.: Питер, 2002. — 272 с.

REFERENCES

1. Buzin, V. N. (1989). Summary indicative test. *Practical work psychodiagnostics. Specific psychodiagnostic methods*. Moscow: Moscow State University [in Russian].
2. Druzhinin, V. N. (2001). *Kognitivnye sposobnosti [Cognitive abilities]*. Moscow: PER SJe; Sankt-Peterburg: Imaton [in Russian].
3. Panok, V., Titarenko, T., & Chepelieva, N. (2001). *Osnovy praktychnoi psykhohohii [Basics of practical psychology]*. Kyiv: Lybid [Ukrainian].
4. Perkins, D. N. (1988). Tvorcheskaja odarennost' kak psihologicheskoe ponjatje [Creative talent as a psychological concept]. *Obshhestvennye nauki za rubezhom. R. Zh. Ser. Naukovedenie — Social Sciences abroad. R. Zh. Ser. Science of science, 4, 88–92* [in Russian].
5. Holodnaja, M. A. (2002). *Psihologija intelekta. Paradoksy issledovanija [Psychology of intelligence. Paradoxes research]*. Sankt-Peterburg: Piter [in Russian].

Мельничук О. Б.

кандидат психологических наук, доцент, заведующая кафедрой отраслевой психологии и психологии управления Национального педагогического университета имени М. П. Драгоманова
oxanamelnichuk@ukr.net
ORCID ID 0000–0001–8777–5914

ОБЩИЕ УМСТВЕННЫЕ СПОСОБНОСТИ В СТРУКТУРЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ СОЦИАЛЬНОЙ СФЕРЫ

Резюме

В статье проанализированы содержание и особенности проявления общих умственных способностей как предусловия становления профессионального интеллекта будущих специалистов социальной сферы. Раскрыта роль общих умственных способностей в процессе становления профессионального интеллекта и реализации профессиональной деятельности специалистов социальной сферы. Исследованы особенности проявления показателей общих умственных способностей у студентов — будущих специалистов социальной сферы. Экспериментально зафиксировано доминирование средних уровней выраженности показателей общего умственного уровня и некоторых парциальных интеллектуальных функций на протяжении обучения в вузе. Определены психологические условия развития общих умственных способностей будущих специалистов социальной сферы в процессе профессиональной подготовки.

Ключевые слова: общие способности, интеллект, интеллектуальные функции, профессиональный интеллект, профессиональный интеллект будущих специалистов социальной сферы, условия становления профессионального интеллекта будущих специалистов социальной сферы.

Melnychuk Oksana

candidate of psychological sciences, docent, Manager of department
of a particular psychology and management psychology National Pedagogical
Dragomanov University, Kyiv (city)

**GENERAL MENTAL ABILITIES IN THE STRUCTURE
OF PROFESSIONAL INTELLIGENCE OF FUTURE SOCIAL SPHERE
SPECIALISTS**

Abstract

The actual problem of training future social sphere specialists is the problem of professional intelligence formation. The success of professional training and the efficiency of professional activity of future social sphere specialists are much determined by individual and psychological qualities of students, by features of their intellectual and personal areas. The general mental abilities are an important prerequisite of professional intelligence of future social sphere specialist's formation, as they ensure the ability of efficient and creative working in the future profession. Professional intelligence undergoes its formation in the process of intellectual activity, which is determined by obtaining specific professional knowledge, skills and abilities, by mental processing and classification of professional experience, and by formation of professionally valuable intellectual qualities.

From the standpoint of modern psychology, the general mental abilities of an individual are interpreted as the capacity to knowledge, which ensures success of training and determines the efficiency of any activity, and manifests in quality, speed and precision of mental problems solving, tempo and success of training, productivity of activity, and the level of social adaptation. The general mental abilities ensure the means for successful training, since they base on cognitive processes development.

The experimental study has revealed the dominance of middle level of integral and partial indicators of general mental abilities of future social sphere specialists. In the context of such results the question of general mental abilities of future social sphere specialist's development as a prerequisite of formation of their professional intelligence clearly arises.

Key words: general mental abilities, intelligence, intellectual functions, professional intelligence, professional intelligence of future social sphere specialists, conditions of formation of professional intelligence of future social sphere specialists.

Стаття надійшла до редакції 12.04.2016